

موسیقی مذهبی رنسانس^۱

بهمن مه آبادی

دو فرم عمده و اصلی موسیقی مذهبی رنسانس، موت^۲ و مس^۳ نام دارد. این دو از نظر استیل به هم شبیه‌اند، اما یک مس از لحاظ ساختمان آهنگسازی بلندتر از موت تصنیف می‌گردد. موت رنسانس یک کرال پلی‌فونیک است که برای متون مذهبی لاتین تدارک دیده می‌شود. این فرم در طی نیمهٔ دوم قرن سیزدهم به عنوان رایج‌ترین نوع موسیقی چند بخشی از اهمیت برخوردار شد. موت‌ها عموماً بر اساس ملودی آوازهای گریگورین تصنیف می‌شدند و هویتی متریک می‌یافتند. آواز یاد شده یا کانتوس فیرموس^۴ معمولاً به وسیلهٔ گروه تنور^۵ اجرا می‌شد و در طی قطعه چندین بار تکرار می‌گردید. افزودن دو بخش دیگر به کانتوس فیرموس در پیدایی سبک ماهرانه و پلی‌فونیک موت مؤثر بود، زیرا هر کدام از این دو بخش، تکست مربوط به خود را که با دیگری متفاوت بود، می‌سرودند. اگر کانتوس فیرموس به زبان لاتین بود، موسیقی بخش دیگر به یکی از زبان‌های محلی اجرا

می‌گردید. موت‌ها غالباً از متون مذهبی و غیرمذهبی به طور مرکب استفاده می‌کردند که در نتیجه از اهمیت تکست کاسته می‌شد و به ارزش مادهٔ موسیقی افزوده می‌گردید. در ملودی این فرم، حرکات کروماتیک نیز به کار

¹ Renaissance Sacred Music

² Motet

³ Mass

⁴ Cantus firmus

⁵ Tenor

گرفته می‌شد و استعمال درجات اوکتاو و پنجم، بیش از آکوردهای سه‌صدایی با فاصله سوم معمول بود. موت در سده پانزدهم یک تصنیف نسبتاً کوتاه پلی‌فونیک برای آواز تنها محسوب می‌شد که در آن ایمیتاسیون^۶ کنتراپونتا^۷ل^۸

بخشی از یک موت

با چندین ایده کوتاه تماتیک به کار می‌رفت. با این که این اصطلاح از سده‌های میانی تا قرن هجدهم نیز رایج بود، اما رونق ادبیات و هنر موت، مربوط به دوران رنسانس است.

مس رنسانس نیز یک گُرال پلی‌فونیک به حساب می‌آید. مس از کهن‌ترین فرم‌های موسیقی آوازی محسوب می‌شود که در پنج قسمت تهیه می‌گردد.

۱- کی‌ریه^۸: به مفهوم "خدایا" که از سه آواز دسته جمعی تشکیل شده است. این قطعات به ترتیب عبارتند از:

A. "Kyrie eleison"	الف- رحمت خداوند بر ما جاری باد
B. "Christe eleison"	ب- رحمت مسیح بر ما جاری باد
C. "Kyrie eleison"	ج- رحمت خداوند بر ما جاری باد

⁶ Imitation

⁷ Contrapuntal

⁸ Kyrie

۲- گلوریا^۹: به معنی "باشکوه و مجلل" است که در افتخار و گرامیداشت آفریدگار هستی و استغفار از گناهان سروده می‌شود. گلوریا سمبل شکوه و عظمت خداوند است. این قسمت دارای نه بخش می‌باشد.

بخشی از یک مس

۳- کِردو^{۱۰}: سمبل باورداشتن و ایمان است، یقین به خدای یگانه و اطمینان به داوری و بخشش او که مهربان‌ترین بخشنندگان است.

۴- سانکتوس^{۱۱} که همان قدوس است. رب جاویدی که ایمان آورندگان خود را رستگار می‌کند و آنان را به حیات ابدی رهنمون می‌شود.

⁹ Gloria
¹⁰ Credo
¹¹ Sanctus

۵- آگنوس دای^{۱۲}: به معنی "بره خداوند" آمده است. فرستاده‌ای که برای رستگاری بشریت، خویش را قربانی ساخت و گناهان را بخشید. او به خاطر انسان‌ها سختی را به جان خرید و برای کمال‌یابی و پاکی آنان از هیچ کوششی دریغ نکرد.

قدیمی‌ترین آرانژمان از موسیقی مس متعلق به هزار و سی صدسال پیش است. مس در گرامیداشت شعایر مذهبی کلیسای رومن کاتولی و به یادبود آخرین شام عیسی مسیح سروده می‌شود. این فرم موسیقی در دو شکل ارائه می‌گردد. نوع اول آن با بکارگیری پنج بخش ذکر شده، مناجاتی یک یا چند صدایی را به وجود می‌آورد. نوع دوم، مس ویژه‌ای است که از هر یکشنبه به یکشنبه با تغییراتی به اجرا درمی‌آید. این آوازاها از بخش‌های مخصوص به خود برخوردارند.

¹² Agnus Dei